

การอบรมเรื่องเพศสัมพันธ์เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่น

Training about Sex to Prevent Teenage Pregnancy

อรพิมพ์ สุขคง¹ และเกษตรชัย และหิมี^{2*}
Orapim Sukkong¹ and Kasetchai Laeheem^{2*}

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90000

² รศ.ดร., ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สงขลา 90000

¹ Graduate Students, Master Degree in Human and Social Development Department, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90112

² Assoc. Prof. Dr., In Human and Social Development Department, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Songkhla, 90112

* Corresponding author: Tel.: 074-2886678. Email address: lkasetchai@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ศึกษาในกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 23 คน คัดเลือกจากวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นเข้าร่วมการปฏิบัติการด้วยกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” โดยใช้ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ประเมินกลุ่มเป้าหมายทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติการด้วยแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น และวิเคราะห์หาค่าการทดสอบทีที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า หลังปฏิบัติการวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยรวมลดลงและรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยโดยรวมลดลง 1.46 ค่าเฉลี่ยด้านทัศนคติและความเชื่อลดลง 2.14 ค่าเฉลี่ยด้านความรู้ลดลง 1.50 และค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตนลดลง 0.74 โดยผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องสำหรับเป็นแนวทางหนึ่งในการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อไป

คำสำคัญ: การตั้งครรภ์วัยรุ่น พฤติกรรมเสี่ยง วัยรุ่นชั้นมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this action research were to explore results of an action on prevention of teenage pregnancy at a secondary school in Nakhon Si Thammarat Province. The study was conducted with a target group of 23 teenagers selected from those which risk behavior of pregnancy to join the action on activities called to improve teenagers understanding of sexual relatives use a 4 week period. Before and after the action, the target group was assessed with an assessment form on risk behavior of teenage pregnancy. The data were analyzed using a paired samples t-test. The study found that after the action, the overall number of teenagers with risk behavior of pregnancy decreased, and by each aspect item, the number also decreased with statistical significance at the .001. The overall average decreased by 1.46; the average for the aspects of attitudes and

beliefs decreased by 2.14; the average for knowledge decreased by 1.50; and the average for practice decreased by 0.74. The findings of this study would be useful to organizations and individuals involved as one of the guidelines on prevention of teenage pregnancies.

Keywords: Teenage Pregnancy, Risk Behavior, Secondary School Student

บทนำ

การตั้งครรภ์วัยรุ่น หรือคุณแม่วัยรุ่นในปัจจุบันยังคงเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากสถานการณ์การตั้งครรภ์วัยรุ่นเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้ได้มีองค์กร หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ของภาครัฐและเอกชน ในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นนั้นก็ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ดังข้อมูลจากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข เกี่ยวกับสถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2558 พบว่า หญิงคลอดบุตรที่มีอายุ 10-19 ปี มีจำนวนสูงถึง 104,289 คน หรือร้อยละ 15.3 [16] ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก อย่างไรก็ตาม การกีดกันไม่ให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องยาก เพราะปัจจุบันวัยรุ่นมีทัศนคติที่ว่า การมีเพศสัมพันธ์แม้จะอยู่ในช่วงวัยเรียนนั้นเป็นเรื่องปกติ การเป็นแฟนกันย่อมมีเพศสัมพันธ์กันเป็นเรื่องธรรมดาของคู่รัก และเป็นเพียงแค่เรื่องที่ใหญ่ไม่ชอบใจเท่านั้น ประกอบกับการเข้าถึงสื่อออนไลน์ด้วยระบบอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้อย่างง่ายดาย ไม่ว่าจะเป็นด้วยโทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน โน้ตบุ๊ก คอมพิวเตอร์ ซึ่งสารณะในปัจจุบันเป็นสิ่งที่มิอาจหลีกเลี่ยงต่อทัศนคติ ค่านิยมของคนในสังคมทุกเพศทุกวัย ถึงแม้ว่าจะเป็นอิทธิพลทางอ้อมแต่กลับมีผลต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิต ดังนั้นการรับสื่อจึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้วิจารณญาณในการรับชม โดยเฉพาะวัยรุ่นหากขาดการคิดใคร่ครวญที่เหมาะสมอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบในเรื่องที่ผิดได้ ได้แก่ การรับสื่อลามกที่เป็นสิ่งคอยกระตุ้นอารมณ์ทางเพศและเพียงแต่ถ่ายทอดวิธีการในการมีเพศสัมพันธ์เท่านั้น โดยไม่ได้มีการสอนถึงวิธีการป้องกันตนเองจากผลที่จะตามมาหากเกิดการพลาดพลั้ง อาทิ การตั้งครรภ์ การติดโรคจากการมีเพศสัมพันธ์ เป็นต้น [1-2]

นอกจากนี้ มีรายงานการวิจัยพบว่า ผลกระทบโดยรวมที่เกิดจากปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น อาทิ ภาวะแทรกซ้อนในช่วงตั้งครรภ์ การตกเลือดจากการทำแท้ง

ทารกถูกทอดทิ้ง เป็นต้น นอกจากนี้ ทารกที่เกิดมาโดยได้รับจากเลี้ยงดูจากวัยรุ่น รูปแบบการเลี้ยงดูนี้เรียกว่า “เด็กเลี้ยงเต็ก” ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูบุตรในขณะที่แม่วัยใสไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงดูทั้งทางด้านวุฒิภาวะ และด้านทุนทรัพย์ ซึ่งจะส่งผลต่อไปให้คุณภาพชีวิตนั้นต่ำลงได้ ทั้งนี้ การมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นครั้งแรกนั้นส่วนใหญ่ไม่ได้มีการคุมกำเนิดสูงถึง 33.9 เปอร์เซ็นต์ และภาคใต้มีสถิติของวัยรุ่นที่ไม่ได้คุมกำเนิดสูงที่สุดถึง 50.4 เปอร์เซ็นต์ อีกทั้งภาคใต้ยังเป็นพื้นที่ที่มีวัยรุ่นสาวตั้งครรภ์วัยรุ่นมากที่สุดสูงถึง 85 เปอร์เซ็นต์ [1, 3] การศึกษารังนี้ผู้วิจัยจึงได้มุ่งเน้นไปที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเนื่องจากสถิติของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปี 2556 เกี่ยวกับการตั้งครรภ์วัยรุ่นพบว่า วัยรุ่นที่อายุไม่เกิน 20 ปี ในจังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งครรภ์วัยรุ่นถึง 2,146 ราย [4] อีกทั้งปี 2558 การตั้งครรภ์วัยรุ่นมีอัตราสูงขึ้นถึงร้อยละ 14 ซึ่งเป็นสถิติที่สูงกว่าเกณฑ์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราชได้กำหนดไว้ [5]

ข้อมูลปี 2554 อำเภอแห่งหนึ่งในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวนของวัยรุ่นสาวที่ตั้งครรภ์วัยรุ่นสูงที่สุดในจังหวัดถึง 23 เปอร์เซ็นต์ และจากข้อมูลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ปี 2555 อำเภอแห่งนี้มีตำบลหนึ่งที่มีสถิติของจำนวนวัยรุ่นสาวที่ตั้งครรภ์วัยรุ่นสูงที่สุดถึง 19.94 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งโรงเรียนมัธยมศึกษาเพียงแห่งเดียวในตำบลแห่งนั้นมีวัยรุ่นที่มีความรู้ความเข้าใจ ทศนคติ ความเชื่อ และการปฏิบัติตนในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรที่ผิดและไม่ถูกต้องเหมาะสม อาทิ การปัสสาวะหลังจากการมีเพศสัมพันธ์จะสามารถช่วยป้องกันการตั้งครรภ์ได้ การสวมถุงยางอนามัยซ้อนกันสองชั้นเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์ได้ดียิ่งขึ้น เป็นต้น [6] มีข้อมูลที่สนับสนุนกันของสำนักงานส่งเสริมสุขภาพที่ว่า ในเรื่องของการป้องกันการตั้งครรภ์ และการป้องกันโรคที่ติดต่อกันได้จากการมีเพศสัมพันธ์ที่ถูกต้องนั้นวัยรุ่นมีการรับรู้อยู่ในเกณฑ์ที่น้อยมาก และยังมีทัศนคติและความเชื่อในทางที่ผิดอีกด้วย [1] แม้ว่าปัญหาดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากวัยรุ่นตัวเล็ก ๆ แต่กลับส่งผลกระทบเป็นวงกว้างของสังคม นับว่าน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งหากไม่เร่งหาวิธีการแก้ไขปัญหาหรือหาแนวทางป้องกัน

วิธีการ หรือแนวทางป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นนั้นมีหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลากหลาย ได้แก่ โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” ซึ่งเป็นโครงการขององค์การแพธ (PATH) ที่ร่วมมือกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และภาคเอกชน โดยมีการจัดทำเป็นคู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนขึ้น เพื่อเสนอแผนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเปิดโอกาส

ให้คิดวิเคราะห์ แสดงความคิดเห็น และเลือกทางที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเป็นทักษะให้เยาวชนดำเนินชีวิตในเรื่องเพศอย่างมีสติ และมีความรับผิดชอบ [7-8] นอกจากนี้ ยังมีศึกษาการสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของวัยรุ่น ที่ใช้ประชากรตัวอย่างจำนวน 24 คน คัดเลือกจากนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จากโรงเรียนที่มีสถิติของนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนสูงสุด ทั้งนี้แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ใช้โปรแกรมการให้คำปรึกษากลุ่มตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม ผลการวิจัยพบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์สัมพันธ์ในวัยเรียนลดลง [9] และการศึกษาแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น (แม่วัยใส) ซึ่งมีการศึกษาวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ กล่าวคือ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษา ทำความเข้าใจต่อปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น ส่วนระยะที่ 2 และระยะที่ 3 นั้นเป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ ซึ่งเน้นไปที่ครอบครัวและชุมชนของวัยรุ่น อยู่ในรูปแบบของการบรรยายและจัดค่ายมีทั้งหมด 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมป้องกันและยุติความรุนแรงในสตรี กิจกรรมการแสวงหาที่เรื่องสุขภาวะทางเพศและคุณภาพชีวิต กิจกรรมการใช้หุ่นทดลองการตั้งครรภ์และการคลอด กิจกรรมค่ายครอบครัวอบอุ่น และสุดท้ายกิจกรรมการจัดอบรมเพื่อพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมความละเอียดอ่อนเชิงเพศภาวะพบว่า การวิจัยครั้งนี้สามารถกระตุ้นความต้องการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นได้ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวให้ดียิ่งขึ้น [1]

จากวิธีการ หรือแนวทางแก้ไขปัญหาก็ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการวิจัยได้ร่วมกันวิเคราะห์กับลักษณะพื้นที่ปฏิบัติการ และลักษณะของกลุ่มเป้าหมายพบว่า วิธีการ หรือแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาจยังไม่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นในโรงเรียนพื้นที่ปฏิบัติการ เนื่องจากความแตกต่างของบริบทพื้นที่ ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย และทุนทางทรัพยากรอื่น ๆ ส่งผลให้ผู้วิจัยและคนในพื้นที่ที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่าควรปรับปรุงรูปแบบวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นเสียใหม่ให้มีความเหมาะสม จึงได้ร่วมกันทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางที่ใช้ป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่น ตลอดจนการทบทวนถึงสาเหตุของการตั้งครรภ์วัยรุ่นในพื้นที่ปฏิบัติการ เพื่อนำมาใช้ประกอบการหา

แนวทางป้องกัน และเกิดเป็นกิจกรรมที่ใช้ชื่อว่า “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ขึ้น ทั้งนี้เนื้อหาส่วนใหญ่ของกิจกรรมดังกล่าวได้ปรับปรุงรูปแบบมาจากคู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ขององค์การแพธ (PATH) ซึ่งมีเนื้อหาของกิจกรรมที่เหมาะสม และสามารถนำมาปรับปรุงได้ง่าย เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย โดยกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ได้มีการดำเนินกิจกรรมโดยผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จัดขึ้นทุกเย็นวันอังคาร กับวันพฤหัสบดี ครั้งละ 60-120 นาที เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ติดต่อกัน และประกอบด้วยกิจกรรมทั้งหมด 10 กิจกรรม อาทิ กิจกรรม “เรื่องเพศเกรด4” เป็นกิจกรรมที่อธิบายและให้กลุ่มเป้าหมายได้ทำความเข้าใจในเรื่องพัฒนาการทางเพศ ทั้งทางด้านร่างกาย พฤติกรรม และอารมณ์ กิจกรรม “รู้ไว้ใช้ให้เป็น” เป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ในรูปแบบต่าง ๆ กิจกรรม “แบบนี้จะท้องไหม” เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อที่ถูกต้องของการป้องกันการตั้งครรภ์ เป็นต้น และเมื่อแต่ละกิจกรรมเสร็จสิ้นได้มีการให้วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายทบทวนและสะท้อนสิ่งที่ได้จากกิจกรรม เพื่อเป็นการย้ำเตือนเกี่ยวกับสาระของกิจกรรมป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่น โดยเนื้อหาของกิจกรรมประกอบไปด้วยการเสริมสร้างการเรียนรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องเพศ พัฒนาการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ การแสดงออกในเรื่องเพศที่เหมาะสม การเรียนรู้ทัศนคติของเพื่อนต่างเพศการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย และการแก้ไขทัศนคติ ความรู้ และการปฏิบัติตนที่เหมาะสม ทั้งนี้ได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นพร้อมกับเกณฑ์ปกติ และประเมินจากวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นอยู่ในเกณฑ์สูง ในการเข้าร่วมการปฏิบัติการโดยใช้กิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” เพื่อป้องกันและลดปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่น ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อหน่วยงาน หรือบุคคลที่สนใจเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาผลการปฏิบัติการเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ย่อยของงานวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การตั้งครรภ์วัยรุ่น หมายถึง การตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมีอายุต่ำกว่า 19 ปี

2. แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น หมายถึง แบบที่ใช้ประเมินความรู้ ทักษะและความเชื่อ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา มีข้อความทั้งหมด 23 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

2.1 พฤติกรรมเสี่ยงด้านทัศนคติและความเชื่อ หมายถึง ลักษณะของกระบวนการคิดที่ไม่เหมาะสมในการมีเพศสัมพันธ์และนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่น โดยมีข้อความ 3 ข้อ ได้แก่ หลังจากการมีเพศสัมพันธ์ ฉันทหรือแฟนของฉันทจะรีบปัสสาวะทันที เพื่อลดความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ ฉันทหรือแฟนของฉันทไม่นิยมใช้ถุงยางอนามัยในการป้องกันเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรักจริง และจริงใจต่อกัน และการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน ฉันทหรือแฟนของฉันทจะไม่ใส่ถุงยางอนามัย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความไม่ไว้วางใจกัน

2.2 พฤติกรรมเสี่ยงด้านความรู้ หมายถึง การขาดความรู้ที่ถูกต้องในการป้องกันการตั้งครรภ์ ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่น โดยมีข้อความ 15 ข้อ เช่น ฉันทหรือแฟนของฉันทมักใช้วิธีการสวนล้างช่องคลอดหลังจากมีเพศสัมพันธ์เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ เมื่อฉันทหรือแฟนของฉันทเลือกใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยการใส่ถุงยางอนามัย 2 ชิ้นขึ้นไปเพื่อช่วยป้องกันได้ดียิ่งขึ้น หากฉันทหรือแฟนของฉันทเป็นคนที่มีหุ่นลักษณะอ้วน ไม่จำเป็นต้องป้องกันการตั้งครรภ์ เพราะคนอ้วนตั้งครรภ์ยากกว่าคนผอม และฉันทหรือแฟนของฉันทใช้ยาสตรีเบนโลในการป้องกันการตั้งครรภ์ เพราะเป็นยาที่ช่วยในการขับเลือด เป็นต้น

2.3 พฤติกรรมเสี่ยงด้านการปฏิบัติตน หมายถึง การกระทำที่ไม่ถูกต้องในการป้องกันการตั้งครรภ์ ส่งผลเป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่น โดยมีข้อความ 5 ข้อ เช่น ฉันทหรือแฟนของฉันทใช้การป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยวิธีการหลั่งนอก ฉันทหรือแฟนของฉันทใช้การป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยวิธีการนับหน้า 7 หลัง 7 และฉันทหรือแฟนของฉันทใช้วิธีการกลั้นไม่หลั่งน้ำอสุจิ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ เป็นต้น

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยครั้งนี้เป็นวัยรุ่นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติการวิจัยจำนวน 23 คน คัดเลือกโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นพร้อมกับเกณฑ์ปกติ และมี T-Score อยู่ในเกณฑ์ของวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยง และสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่น โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่น ซึ่งมี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นการถามเกี่ยวกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพครอบครัว และส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น มีข้อคำถาม 23 ข้อ โดยแยกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านทัศนคติและความเชื่อ มี 3 ข้อ ด้านความรู้ มี 15 ข้อ และการปฏิบัติตนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น มี 5 ข้อ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ จริงที่สุด จริง ปานกลาง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริง โดยข้อคำถามเชิงบวกให้คะแนน 0 1 2 3 และ 4 และข้อคำถามเชิงลบให้คะแนน 4 3 2 1 และ 0 พัฒนาโดยการศึกษาข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม แล้วสร้างเป็นข้อคำถามให้มีความครอบคลุมพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย แล้วจึงหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่าค่าดัชนีที่ได้มีค่าเท่ากับ 0.66-1.00 จำนวน 17 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.33 จำนวน 6 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องแต่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงและแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับวัยรุ่นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 43 คน แล้ววิเคราะห์หาความเชื่อมั่นด้วยวิธีวัดความสอดคล้องภายในของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .723

ระยะที่ 2 การปฏิบัติการ โดยใช้กิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” เป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น ร่วมกับครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติการ และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ผ่านการประชุมระดมสมอง โดยปรับปรุงจากคู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ 3

และคู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ 4 ขององค์การแพธ (PATH) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น หลังจากนั้นจึงมีการจัดเวทีวิพากษ์เพื่อร่วมกันประเมินถึงรูปแบบ และเนื้อหาของกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ให้มีความชัดเจน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาในการปฏิบัติการทั้งหมด 4 สัปดาห์ ซึ่งจะมีกิจกรรมทุกเย็นวันอังคาร กับวันพฤหัสบดี ครั้งละ 60-120 นาที โดยมีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรม และกิจกรรมดังกล่าวมีทั้งหมด 10 กิจกรรม คือ รู้จักฉัน...รู้จักเธอ เรื่องเพศ...เกรด 4 เธอคิดยังไงนะ แบบนี้สีเหมาะสม รักคือ... ชีวิตของฉัน รู้ไว้ใช้ให้เป็น แบบนี้จะท้องไหม เล่าสู่กันฟังและก่อนจากกัน ซึ่งเนื้อหาของกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการเรียนรู้ การทำความเข้าใจในเรื่องเพศ พัฒนาการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ การแสดงออกในเรื่องเพศที่เหมาะสม การเรียนรู้ทัศนคติของเพื่อนต่างเพศการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย และการแก้ไขทัศนคติ ความรู้ และการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้หลังจากเสร็จสิ้นแต่ละกิจกรรมจะมีการสรุปและทบทวนเกี่ยวกับเนื้อหาของกิจกรรมนั้น ๆ ทุกครั้ง เพื่อให้วัยรุ่นได้สะท้อนความคิดและสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการ ดังนี้ (1) คัดเลือกและประเมินกลุ่มเป้าหมายที่เป็นวัยรุ่นมัธยมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งทางโรงเรียนพื้นที่ปฏิบัติการได้คัดเลือกวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นไว้จำนวนหนึ่ง แล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการคัดเลือกอีกครั้งโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นก่อนปฏิบัติการ (Pre-test) (2) ปฏิบัติการโดยใช้กิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้จากการประชุมระดมสมอง และการจัดเวทีวิพากษ์ ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล ครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาพื้นที่ปฏิบัติการ ซึ่งในการดำเนินกิจกรรมมีผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลเป็นผู้ดำเนินการ ใช้เวลาในการปฏิบัติการทั้งหมด 4 สัปดาห์ ซึ่งจะมีการทำกิจกรรมทุกเย็นวันอังคาร กับวันพฤหัสบดี ครั้งละ 90-120 นาที (3) ประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์หลังปฏิบัติการ (Post-test)

4. แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของมิลลส์ [10] โดยมีรายละเอียดดังนี้ (1) การระบุจุดเน้นการวิจัย (Identifying an

Area of Focus) ผู้วิจัยกำหนดคำถามการวิจัยและวัตถุประสงค์ในการกำหนดขอบเขตของการวิจัย ตลอดจนการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาทำความเข้าใจต่อสถานการณ์การตั้งครุภัณฑ์วัยรุ่น และการสำรวจพื้นที่ภาคสนาม (2) การรวบรวมข้อมูลหลักฐาน (Collecting Data) ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามที่โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ของวัยรุ่นในพื้นที่ปฏิบัติการ สำหรับนำไปวิเคราะห์ ตีความ และเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ประกอบการหาแนวทางป้องกันปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ของวัยรุ่นให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ปฏิบัติการ พร้อมกันนั้นได้มีการพัฒนาแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครุภัณฑ์ของวัยรุ่นขึ้น สำหรับการนำไปใช้เป็นแบบประเมินกลุ่มเป้าหมายทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติการ (3) การวิเคราะห์และตีความ (Analyzing and Interpreting Data) ผู้วิจัยติดต่อไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติการ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล เพื่อขอความร่วมมือในการประชุมระดมสมอง สำหรับหาแนวทางป้องกันปัญหาการตั้งครุภัณฑ์ของวัยรุ่น โดยมีการนำข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงมาประกอบ แล้วจึงมีการจัดเวทีวิพากษ์ขึ้นในการร่วมกันวิพากษ์ถึงรูปแบบแนวทางของกิจกรรมที่ได้หลังจากการประชุมระดมสมอง เพื่อให้ได้กิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับลักษณะกลุ่มเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ จึงนำมาซึ่งการเกิดเป็นกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” พร้อมกันนั้นได้มีการประเมินกลุ่มวัยรุ่นมัธยมศึกษาในโรงเรียนพื้นที่ปฏิบัติการที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครุภัณฑ์วัยรุ่นสำหรับเข้าร่วมกิจกรรมตามแนวทางที่กำหนดไว้ และ (4) การพัฒนาแผนปฏิบัติการ (Developing an Action Plan) การนำกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ที่ได้มาปฏิบัติการกับกลุ่มเป้าหมาย โดยได้มีการให้กลุ่มเป้าหมายทำแบบประเมินพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครุภัณฑ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติการ เพื่อสรุปและประเมินผลที่ได้จากการปฏิบัติการด้วยการใช้กิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้”

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมอาร์ (R Program) วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครุภัณฑ์วัยรุ่นระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติการโดยหาค่าทดสอบทีที่กลุ่มเป้าหมายไม่เป็นอิสระต่อกัน (Paired Samples t-test)

6. การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล โดยยึดหลักจริยธรรมการทําวิจัยในคน [11] ดังนี้
(1) หลักความเคารพในบุคคล (Respect for Person) โดยผู้วิจัยได้มีการขออนุญาต

และขอความยินยอมในการขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม กับผู้อำนวยการ ครูอาจารย์ในโรงเรียนพื้นที่ปฏิบัติการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ประจำตำบล และวัยรุ่นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษาพื้นที่ปฏิบัติการ ซึ่งตลอดการวิจัยได้มีการสอบถามเกี่ยวกับความสมัครใจในการเข้าร่วมการปฏิบัติการ ทุกครั้ง ตลอดจนการให้วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายลงลายมือชื่อลงในเอกสารใบพิทักษ์สิทธิ กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเป็นการยืนยันว่า การปฏิบัติการครั้งนี้จะรักษาสีทธิของกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การดำเนินการปฏิบัติการจึงเป็นไปด้วยความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น ตลอดจนการเก็บรักษาข้อมูลบุคคล และสถานที่ของกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย (2) หลักคุณประโยชน์ ไม่ก่ออันตราย (Beneficence, Non-maleficence) การวิจัยครั้งนี้ได้คำนึงถึงประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมาย และสังคมโดยรวม พึงได้รับ เพราะฉะนั้น รูปแบบของกิจกรรม และการดำเนินการวิจัยจะมีรูปแบบที่ สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ปฏิบัติการ โดยพยายามให้กระทบต่อเวลาเรียนของกลุ่ม เป้าหมายให้น้อยที่สุด และ (3) หลักความยุติธรรม (Justice) การวิจัยครั้งนี้ได้มีการ บอกกล่าวและชี้แจงถึงเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างเปิดเผย การถ่ายภาพ กิจกรรมต่าง ๆ ผู้วิจัยได้มีการสอบถามถึงความสมัครใจของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจน เมื่อกลุ่มเป้าหมายเกิดความสงสัยสามารถสอบถามถึงรายละเอียด รูปแบบของการวิจัย ได้ทุกเมื่อ

ผลการศึกษา

1. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยรวม วัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษา แห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นหลังการปฏิบัติการโดยรวมลดลงจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งก่อนการปฏิบัติการวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.21 และหลังการปฏิบัติการมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.75 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.46 (95% Confidence Interval: C.I. เท่ากับ 1.20, 1.72) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยรวมระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติการ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยรวม	$\bar{X}$	S.D.	n	Mean of the differences (95% C.I.)	t-test	p value
ก่อนปฏิบัติการ	2.21	0.55	23	1.46 (1.20, 1.72)	11.595***	0.000
หลังปฏิบัติการ	0.75	0.34	23			

*** $p < .001$

2. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านทัศนคติและความเชื่อ วัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านทัศนคติและความเชื่อหลังการปฏิบัติการลดลงจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งก่อนการปฏิบัติการวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.39 และหลังการปฏิบัติการมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.25 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.14 (95% Confidence Interval: C.I. เท่ากับ 1.74, 2.54) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านทัศนคติและความเชื่อระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติการ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านทัศนคติและความเชื่อ	$\bar{X}$	S.D.	n	Mean of the differences (95% C.I.)	t-test	p value
ก่อนปฏิบัติการ	2.39	0.86	23	2.14 (1.74, 2.54)	11.246***	0.000
หลังปฏิบัติการ	0.25	0.51	23			

*** $p < .001$

3. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านความรู้วัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านความรู้หลังการปฏิบัติการลดลงจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งก่อนการปฏิบัติการวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยง

โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.77 และหลังการปฏิบัติการมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยเฉลี่ยเท่ากับ 0.47 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 (95% Confidence Interval: C.I. เท่ากับ 1.16, 1.84) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านความรู้ระหว่าง ก่อนและหลังปฏิบัติการ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านความรู้	$\bar{X}$	S.D.	n	Mean of the differences (95% C.I.)	t-test	p value
ก่อนปฏิบัติการ	1.77	0.70	23	1.50 (1.16, 1.84)	9.253***	0.000
หลังปฏิบัติการ	0.27	0.47	23			

*** $p < .001$

4. พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านการปฏิบัติตน วัยรุ่นโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาที่เข้าร่วมกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านการปฏิบัติตนหลังการปฏิบัติการลดลงจากก่อนปฏิบัติการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งก่อนการปฏิบัติการวัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.48 และหลังการปฏิบัติการมีพฤติกรรมเสี่ยงโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.73 ซึ่งมีความต่างของค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.74 (95% Confidence Interval: C.I. เท่ากับ 0.47, 1.01) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านการปฏิบัติตนระหว่างก่อนและหลังปฏิบัติการ

พฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นด้านการปฏิบัติตน	$\bar{X}$	S.D.	n	Mean of the differences (95% C.I.)	t-test	p value
ก่อนปฏิบัติการ	2.48	0.24	23	0.74 (0.47, 1.01)	5.671***	0.000
หลังปฏิบัติการ	1.73	0.50	23			

*** $p < .001$

อภิปรายผล

ผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าหลังการปฏิบัติการโดยใช้กิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” เพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมาส่งผลให้วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายมีทัศนคติและความเชื่อ ความรู้ และการปฏิบัติตนเปลี่ยนแปลงไป โดยกิจกรรมที่ใช้สำหรับการปฏิบัติการครั้งนี้เกิดขึ้นได้จากการร่วมกันประชุมระดมสมองระหว่างครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และผู้วิจัย เป็นการร่วมมือกันของบุคคลในพื้นที่และมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นที่ทำการวิจัย ในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรม โดยมีการนำแนวทางการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นจากทั้งเอกสาร และงานวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมายที่มองว่าเรื่องเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นนั้นเป็นเรื่องปกติ แต่มีความรู้ ทัศนคติและความเชื่อ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่ถูกต้อง ขาดทักษะในการดำเนินชีวิต ตลอดจนบริบททางสังคมของวัยรุ่นในโรงเรียนที่วัยรุ่นทุกคนในโรงเรียนต่างรู้จักกันทำให้การรับรู้ในเรื่องของทัศนคติ และการเลียนแบบพฤติกรรมเป็นไปได้ง่าย ๆ และการจัดเวทีวิพากษ์เพื่อร่วมประเมินรูปแบบของกิจกรรมที่ได้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายการวิจัย ทั้งนี้ คนในพื้นที่จะก่อเกิดเป็นความรู้สึกร่วมกันกับการวิจัย เนื่องจากการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ [12] และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่ว่า การจะเสริมสร้างสุขภาวะทางเพศให้กับเด็กและเยาวชนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือกันดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยการมุ่งเน้นการพัฒนาที่เด็กและเยาวชน ซึ่งกระบวนการจัดอบรมนั้นควรมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องตามสภาพของปัญหา และครอบคลุมทั้งทางด้านทัศนคติ ความรู้ และการปฏิบัติ [13]

วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่นลดลงจากเดิม โดยก่อนปฏิบัติการวัยรุ่นมีความเชื่อและทัศนคติที่ไม่เหมาะสม อาทิ การไม่สวมถุงยางอนามัยเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรักที่จริงใจต่อกัน การปัสสาวะหลังจากการมีเพศสัมพันธ์จะช่วยลดความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ได้ เป็นต้น การขาดความรู้ที่ถูกต้อง อาทิ การสวมถุงยางอนามัยซ้อนกันสองชั้นจะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการตั้งครรภ์ได้มากขึ้น การสวนล้างช่องคลอดหลังจากการมีเพศสัมพันธ์ เป็นวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ได้อย่างหนึ่ง เป็นต้น ตลอดจนการปฏิบัติตนในเรื่องของการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ไม่สมควร อาทิ การใช้วิธีการป้องกันด้วยการหลั่งนอก

การป้องกันด้วยวิธีการนับหน้า 7 หลัง 7 เป็นต้น หลังปฏิบัติการวิจัยที่มีความเชื่อ ทัศนคติ ความรู้ และการปฏิบัติตนที่เปลี่ยนไปในลักษณะที่ควรจะเป็นของวัยรุ่นที่กำลัง อยู่ในช่วงวัยของการศึกษาเล่าเรียน ทั้งนี้เพราะกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสในกลุ่มเป้าหมาย ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยตนเอง รวมถึงการแสดง ความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองมากกว่าการสอนเพื่อหล่อหลอม กลุ่มเป้าหมายให้เป็นไปตามทัศนคติและความเชื่อของผู้วิจัย ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับ บริบทแวดล้อมที่กลุ่มเป้าหมายกำลังเผชิญอยู่ ทั้งนี้ รูปแบบของกิจกรรมจะมีเนื้อหา เกี่ยวกับเรื่องเพศ เป็นปกติของวัยรุ่นที่ต่างก็มีความอยากรู้ อยากเห็นและสนใจเรื่องเพศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศจึงเป็นโอกาสที่จะช่วยแก้ไขความเข้าใจผิด และสร้าง เสริมความรู้ที่ถูกต้องไปพร้อมกัน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันทั้งใน เรื่องทัศนคติที่เหมือนหรือแตกต่างกันของเพื่อนต่างเพศ ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการเรียนรู้เรื่องพัฒนาการทางเพศ การแสดงออกเรื่องเพศที่เหมาะสม ผลกระทบ ของการตั้งครรภ์วัยรุ่น และการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจเรื่องเพศให้เป็นไปอย่างเหมาะสมและการปรับแก้ไขในเรื่องที่กลุ่มเป้าหมาย ยังคงเข้าใจผิดให้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น เพื่อให้วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายมีความเคารพต่อตนเอง และผู้อื่น อีกทั้งสามารถตัดสินใจและเลือกทางเดินของตนเองได้ ซึ่งวิธีการดังกล่าวถือ ได้ว่าส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรม โดยไม่ได้กีดกันทางความคิด หรือตีตราต่อคำพูดและการกระทำของวัยรุ่นว่าเป็นสิ่งผิด หรือถูก เพราะการป้องกันการตั้งครรภ์นั้นเปรียบได้กับการเสริมสร้างทักษะชีวิต และ ปรับเปลี่ยนทัศนคติ [7-8]

การจัดกิจกรรมครั้งนี้นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นในระหว่างการจัด กิจกรรมจะมีการสอดแทรกเกมส์และกิจกรรมนันทนาการอยู่เสมอตลอดทั้งกิจกรรม ทั้งนี้เป็นการสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เพื่อให้ กลุ่มเป้าหมายรู้สึกผ่อนคลาย สนุกสนานไปพร้อมกับการจัดกิจกรรม กล่าวชักถามข้อสงสัย และกล่าวที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระเต็มที่ สอดคล้องกับงานวิจัยการ จัดกิจกรรมอบรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งการคิด วิเคราะห์ และตัดสินใจด้วยตนเอง มีแกนนำนักศึกษาเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ซึ่งผู้ดำเนินการอบรมเป็นเพียงผู้เปิดโอกาสในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังผู้เรียนเท่านั้น และ มีการสอดแทรกกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ทั้งนี้ ยังเป็นการกระตุ้น

ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียน เกิดความกล้าที่จะซักถาม พูดคุยอย่างเป็นกันเอง และเปิดกว้างและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น จึงส่งผลให้กิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนา ทักษะ ทักษะ ความรู้ และความตั้งใจต่อการป้องกันการตั้งครุฑวัยรุ่นของผู้เรียนได้ [14] นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สอดคล้องกันอีกว่า การจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมเพื่อป้องกัน ปัญหาการตั้งครุฑวัยรุ่นที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความ ตระหนักต่อปัญหาการตั้งครุฑวัยรุ่นโดยการให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบ และสถานการณ์ การตั้งครุฑวัยรุ่นประกอบไปกับการถ่ายทอดผ่านทางวิดีโอที่มีข้อมูลต่อเนื่อง การสรุป ประเด็นและบททวนความรู้อีกครั้งเมื่อจบกิจกรรม เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ตรงกัน ส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ และมีความตระหนักในการป้องกันการตั้งครุฑ วัยรุ่นเพิ่มมากขึ้น [15]

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าในการป้องกันปัญหาการตั้งครุฑของวัยรุ่นโดยใช้กิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ครั้งนี้สามารถลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครุฑวัยรุ่นได้ โดยลักษณะของกิจกรรมที่มีการเปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้มีส่วนร่วมในการคิด วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นด้วยตนเองนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ โดยผู้สอนหรือผู้จัดกิจกรรมเป็น เพียงผู้รับฟัง ปรับแก้ไขความเข้าใจผิด และเสริมสร้างความรู้ ทักษะที่ถูกต้องในเรื่อง ของการป้องกันการตั้งครุฑ พร้อมกันนี้ถ้าหากการดำเนินการเป็นไปอย่างสนุกสนาน เป็นกันเอง และมีการแทรกเสริมกิจกรรมนันทนาการจะส่งผลให้วัยรุ่นเกิดความกล้า ที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ รูปแบบเนื้อหาของกิจกรรมควรมี ความครอบคลุมทั้งทางด้านทักษะ ทักษะ ความรู้ และการปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ ในชีวิตจริง

สรุป

ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบว่า การปฏิบัติการโดยใช้กิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ในการป้องกันปัญหาการตั้งครุฑของวัยรุ่นสามารถทำให้พฤติกรรม เสี่ยงต่อการตั้งครุฑของวัยรุ่นในพื้นที่โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัด นครศรีธรรมราชนั้นมีค่าเฉลี่ยรวมลดลง 1.46 กล่าวคือ วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายมีทักษะ ทักษะ และความเชื่อ ความรู้ และการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมเกี่ยวกับการป้องกันการ ตั้งครุฑวัยรุ่นลดน้อยลงจากเดิม และมีทักษะและความเชื่อ ความรู้ และการปฏิบัติ ตนที่ถูกต้องเหมาะสมเพิ่มขึ้นโดยสามารถจำแนกเป็น 3 ด้าน คือ (1) ด้านทักษะและความเชื่อซึ่งเป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่ไม่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยลดลง 2.14 กล่าวคือ วัยรุ่นกลุ่ม

เป้าหมายมีทัศนคติและความเชื่อที่เหมาะสมในเรื่องของการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นมากยิ่งขึ้น อาทิ มีความสนใจที่จะป้องกันการตั้งครรภ์เพิ่มมากขึ้น เป็นต้น (2) ด้านความรู้ที่ไม่ถูกต้องมีค่าเฉลี่ยลดลง 1.50 กล่าวคือ วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นมากยิ่งขึ้น อาทิ การรับรู้วิธีการใส่ถุงยางอนามัยที่ถูกต้อง การรับประทานยาคุมกำเนิดอย่างถูกวิธี เป็นต้น และ(3) ด้านการปฏิบัติตนที่ผิดมีค่าเฉลี่ยลดลง 0.74 กล่าวคือ วัยรุ่นกลุ่มเป้าหมายมีการปฏิบัติตนในเรื่องของการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น อาทิ การไม่ใช้วิธีการหลั่งนอกแต่หันมาใช้ถุงยางอนามัยมากขึ้น เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการดำเนินการโดยเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ สร้างความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นในขณะที่ดำเนินกิจกรรม มีการนำกิจกรรมนั้นมาสนทนาการเข้ามาสอดแทรกตลอดการดำเนินการเปิดโอกาสให้สามารถซักถามและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเปิดเผย อีกทั้งการแก้ไขความเข้าใจผิดและเสริมสร้างความรู้ ทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมแก่กลุ่มเป้าหมายไปพร้อมกัน ซึ่งวิธีการที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีได้ใช้วิธีการบรรยายที่เน้นการท่องจำ เนื่องจากการเสริมสร้างทัศนคติที่เหมาะสมเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่นนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจและเข้าใจได้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันจริง และมีความสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมที่กลุ่มเป้าหมายกำลังเผชิญ ทั้งนี้ ผู้ดำเนินกิจกรรมจะไม่สามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ได้หากไม่ได้รับการสะท้อนความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในกิจกรรม สามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างเปิดเผยและอิสระนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์วัยรุ่น

อย่างไรก็ตาม ผลของกิจกรรมดังกล่าวเป็นเพียงผลระยะสั้น เนื่องจากมีการดำเนินกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายเพียง 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 60-120 นาที เท่านั้น จึงควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ อันนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาวต่อไป โดยผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำกิจกรรม “เรื่องเพศ...วัยรุ่นเข้าใจได้” ไปปรับใช้กับกลุ่มวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์วัยรุ่น เพื่อป้องกันปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นที่กำลังเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ และกิจกรรมดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นพื้นที่ปฏิบัติการสามารถนำไปใช้ในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์วัยรุ่นขึ้นได้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ในหัวข้อการแก้ไขปัญหาของชุมชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ประจำปีงบประมาณ 2559 ขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร.เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา จันทร์แย้ม และคุณวินัย วาหลวง สาธารณสุขอำเภอที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความร่วมมือต่อกระบวนการศึกษาวิจัยอย่างดียิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศิริพร จิรวัฒน์กุล และคณะ. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น (แม่วัยใส). ขอนแก่น: ศูนย์ประสานงานองค์การอนามัยโลกด้านการวิจัยและฝึกอบรมด้านเพศภาวะและสุขภาพสตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [2] นพมาศ อึ้งพระ. (2555). **วิกฤตทางเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นไทย**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [3] United Nations Population Fund. (2014). **Research Report in Title Motherhood in Childhood Facing the Challenge of Adolescent Pregnancy**. United Nations Population Fund Thailand Country Office and the Office of the National Economic and Social Development Board.
- [4] ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). **รายงานการวิจัยเรื่อง สถานการณ์การคลอดบุตรของวัยรุ่นไทย ปี 2556**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- [5] สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช. (10-13 มีนาคม 2558). **เอกสารประกอบการตรวจราชการและนิเทศงานกรณีปกติ ระดับกระทรวง รอบที่ 1 ปีงบประมาณ 2558**. นครศรีธรรมราช: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช.

- [6] สาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช. (2554). **สาธารณสุขจังหวัดนครศรีธรรมราช
รณรงค์ลดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวันแห่งความรัก**. สืบค้นเมื่อ 3
พฤศจิกายน 2557, จาก [http://www.nakhontoday.com/detail_news.
php?n_id=1197](http://www.nakhontoday.com/detail_news.php?n_id=1197).
- [7] องค์การแพธ. (2550). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชน
ช่วงชั้นที่ 3 (มัธยมศึกษาปีที่ 1-3)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เออร์เจนท์แทค จำกัด.
- [8] องค์การแพธ. (2550). **คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชน
ช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เออร์เจนท์แทค จำกัด.
- [9] ศรีนภัสร์ หิรัญพิชญกุล. (2551). **การสร้างแบบคัดกรองและโปรแกรมป้องกัน
พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- [10] อองอาจ นัยพัฒน์. (2551). **การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ
และผสมผสานวิธีการ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [11] ธาดา สืบหลินวงศ์. (2551). **แนวทางจริยธรรม การทำวิจัยในประเทศไทย
พ.ศ.2550**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [12] สุปรียา จรทะผา. (2555). **ผลของโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะชีวิตในการตั้งครรภ์
ไม่พึงประสงค์ต่อพฤติกรรมป้องกันการตั้งครรภ์ในนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์**. งานนิพนธ์สาธารณสุขศาสตร
มหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- [13] ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2550). “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ : องค์ความรู้และการประยุกต์ใช้”,
วารสารครุทัศน์. 19(9), 67-74.
- [14] พอเพ็ญ ไกรนรา เมธิณี เกตวาธิมাত্র และมันทนา มณีโชติ. (2556). “ผลของ
โปรแกรมป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมโดยแกนนำนักศึกษาพยาบาลต่อความรู้
ทัศนคติและความตั้งใจในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมของวัยรุ่นตอนต้น”,
วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครราชสีมา. 19(2), 20-30.
- [15] สายฝน เอกวางกูร และนัยนา หนูนิล. (2556). “กระบวนการมีส่วนร่วมสร้างเสริม
สุขภาวะทางเพศด้วยการพัฒนาด้านทุนชีวิต เด็กและเยาวชน ภาคใต้ตอนบน”,
วารสารเกื้อการุณย์. 20(1), 103-118.
- [16] สำนักงานมายการเจริญพันธุ์. (2559). **สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่น
และเยาวชน ปี 2558**. สืบค้นเมื่อ 27 ธันวาคม 2559, จาก [http://
rh.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=86](http://rh.anamai.moph.go.th/ewt_dl_link.php?nid=86).